

Suomen Teknillisen Museoyhdistyksen yhtenä toimintamuotona ovat Tekniikan Museossa Helsingissä pidettävät yleisö-esitelmät tekniikan historian alueelta.

V. 1976 professori Y.J.C. Collan esitelmöi höyrykoneista. Esitelmän ohessa hän esitteli museon kokoelmassa olevaa kuumailmakonetta.

Kuva: Lauri Luukkanen.

Pertti Kaarna

Sihtööri

Suomen Teknillinen Museoyhdistys – Tekniska Museiföreningen i Finland r.y.

Kotiosoite: Uittamontie 2 B 7, 00940 Helsinki 94

Puhelin (90) 308 023, iltaisin

PERTTI KAARNA, toimittaja

TEKNIIKAN MUSEO FINNCONSUM 80 -NÄYTTELYSSÄ

Helsingin Messukeskuksessa 7.11.–16.11.80 pidetyissä viidensissä kansainvälisillä kulutustavaramessuilla, FinnConsum 80:ssa, oli Tekniikan Museon osasto.

Messut olivat alansa suurkatselmus. Osastoja oli lähes 350 ja toiminimiä 700, joista melkein puolet ulkomaisia. Suomalaista työtä esittävässä Työ- ja Taito ry:n, jonka muodostavat Pienteollisuuden Keskusliitto, Kotiteollisuuden Keskusliitto sekä Helsingin Käsityö- ja Teollisuusyhdistys, alueella oli noin 200 pien-, käsi- ja taideteollisuuden tekijää eri puolilta maata. Esille päässeet oli valinnut erityinen Työ- ja Taito ry:n messutoimikunta.

Käsityönäytökset kuuluivat tapahtumaan. Työ- ja Taito ry:n alueella oli 'Ammattitaidon aukio', jossa muun muassa veistettiin esineitä, tehtiin tuohitöitä, sorvattiin puuta, tehtiin himmeleitä, kudottiin pirta- ja lautanauhaa, pidettiin pellavatakoita ja pakotettiin kuparipannua.

Esitteillä olivat pellavakudonnaiset, saviastiat, keraamiset padat, kynttilät, kynttilänjalat.

Pääpaino oli koriste-, sisustus- ja viihdemateriaaleissa.

Tekniikan Museon osasto suosittu

Näyttelyssä oli Tekniikan Museolla 54 m² laajuinen, sangen suosittu osasto. Tämä oli koottu Tekniikan Museon normaalista esineistöstä valikoiden siten, että se liittyi suurelta osin kulutustavaramessujen luonteeseen.

Eniten katsojia kiinnosti suurikokoinen puurakenteinen mankeli, jonka pituus oli peräti 3 metriä. Mankeli on valmistettu 1910-luvulla Helsingissä Kone ja Silta Osakeyhtiössä (Maskin och Brobyggnads Aktiebolaget).

Viisi Singer-ompelukonetta kiinnostivat myös suuresti, etenkin messujen naisvoittoista yleisöä. Kaksi vanhinta ompelukonetta olivat pöydällä pidettäviä, käsin 'veivattavia' vuosisadan alun koneita. Yksi oli lattiamallinen jaloin poljettava 1910-luvun Singer, ja kaksi pöytämallista sähkökäyttöistä konetta, vanhempi 20-luvulta ja uudempi 70-luvulta.

Kotitalouteen liittyvää esineistöä oli lattiamallinen noin metrin korkuinen puurakenteinen, sisältä sinkkilevyllä vuorattu jääkaappi, joka edusti 1900-luvun alun kaupunkilaista ruoansäilytystapaa.

Erilaiset keittovälineet 1800- ja 1900-luvulta, kuten vohveli-pannu, keittolevy-, leivänpaahdin, suodatinkeitin sekä silitysraudat olivat esitteillä.

Soittorasiat ja levysoittimet

Vanhin soittolaite oli Symphonion-soittorasias, 1800-luvun lopulta. Tekniikan Museon osastolla kävijäin iloksi silloin-tällöin tätä soittorasiasia soiteltiinkin. Äänilevysoittimen varhaimmistoa edustaa 1800-luvun lopun englantilainen gramofoni, valmistaja The Gramophone & Typewriter Ltd, Lontoo. Äänirasias on Exhibition-merkkinen. 1930-luvun gramofoni oli monelle messuvieraalle tuttu laite, sillä vastaavia oli käytössä vielä viisikymmenluvulla.

Gramofonien 25 cm:n halkaisijaisten äänilevyjen kierrosnopeus on 78 r/min ja tavallisin soittoaika 2x3 min eli noin 6 minuuttia. Erikokoisia ja uudempiakin äänilevyjä oli seinätaulussa gramofonien yläpuolella. 'Särkymättömät' EP-levyt, joiden halkaisija

Tekniikan Museon suosittu osasto FinnConsum 80 -näyttelyssä.

on 17,5 cm ja soittoaika tavallisimmin joko 2x3 min tai 2x(2x3 min) = 12 min, ovat kierrosnopeudeltaan 45 r/min. Levyt tulivat Suomessa käyttöön v. 1953. Suuret 30 cm:n halkaisijaiset LP-levyt pyörivät vain 33 1/3 r/min:n kierrosnopeudella, soittoaika on 30-40 minuuttia.

Radioita

Radion kuuntelua varten olivat 20-luvulla 'kidekoneet' yleisiä. Näyttelyssä Tekniikan Museon osastolla esitteillä oli kide- eli kristallivastaanotin, v. 27-28. Siinä olivat kuulokkeet paikallisradion kuuntelua varten. Virtalähdettä ei tarvittu. Antenni- ja maa-johdin olivat välttämättömät. Esitteillä ollut kidekone oli helsinkiläisen Suomen Puhelintehtaan (Finska Telefonfabriken'in) tuote.

Masterpiece Mc Murdo Silver oli amerikkalainen radio, "super-vastaanotin", vuodelta 36-37. Se on isolla Jensen-kaiuttimella varustettu, ulosottoteholtaan peräti noin 30 W.

Kotimainen Lehtinen & Österlund, Helsinki, on valmistanut v. 27-28 suurtaajuusasteella varustetun, paristokäyttöisen loistovastaanottimen, joka oli näyttelyssä näkyvästi esillä kulkuväylän vierellä. Laitteella kuuluvat radioasemat keskipitkillä ja pitkillä aaltoalueilla. Erilliset kelasarjat ovat kummallekin aaltoalueelle.

Sähköparistot ja radiolamput

Sähköparistojen kehitys oli omassa vitriinissään havainnollistettu. Vanhin paristo oli 'Voltan pilari', vuodelta 1780. Siinä ovat kupari- ja sinkkilevyjen välissä rikkihappoon kastetut kangaspalat. Kromihapposähköpari vuodelta 1856 oli esitteillä.

Vertailukohteina olivat nykyajan sähköparit, joiden jännite oli 1,5 voltia.

Lyijyakun lyijylevyt olivat rikkihappoliuoksessa. Akun jännite on 2 voltia.

Radiolampusta mikroprosessoriin-vitriinistä kävi selville radiolamppujen kehitysvaiheita Lieben-putkesta, v. 1906, lähtien.

Suomalaisen E.M.C. Tigerstedtin keksintö, jossa hila ja anodi ovat hehkun ympärillä, on vuodelta 1914. Vuosina 14-20 valmistetut Tigerstedtin keksinnön mukaiset putket olivat esillä. Patentti hyväksyttiin vasta v. 20, jolloin sillä ei enää ollut taloudellista merkitystä.

"Nyt ollaan tässä: transistori: Transistorit ja mikroprosessorit. Entä huomenna?", kysytään vitriinissä lopuksi.

Myyntipöydällä tarjottiin messuyleisölle seuraavia esineitä Tekniikan Museon työn tukemiseksi: sokeritopat (korkeus 15 cm) 10 mk, lokomobiilijuliste 8 mk, avainperät 4 mk, tarrat 2 mk, postikortit: iso 2 mk, pieni 1 mk ja TEKNIKAN MUSEOLEHTI RESIINA, jonka suosio oli yllättävän suuri (8 mk:n messutarjoushinta).

Hyvin järjestetyn, mielenkiintoisen osastonsa johdosta uskotaan tietämyksen tekniikan historiasta taas levinneen uusille piireille. Tekniikan Museo, RESIINA ja Suomen Teknillinen Museoyhdistyks saivat uusia ystäviä.

Talkoolaiset rakensivat ja opastivat

Tekniikan Museon edustavan näyttelyn suunnittelusta ja kokonaisuudesta huolehti tekniikko Onni Leinon vetämä työryhmä, johon kuuluivat lisäksi insinööri Eero Lappalainen, ev. luutn. Yrjö Malmari ja ev. luutn. Kalle Martiala.

Osaston oppaina toimivat DI Mauno Nisula, insinööri Lauri Luukkanen, DI Veli-Väinö Juvonen, tekniikko Veikko Joutsenlahti, tekniikko Paavo Rautajuuri, tekniikko Helge Sainio, ev. luutn. Arvi Ilvonen, liikkeenharjoittaja Bruno Virtanen, tekniikko Kauko Aalto, sähkömestari Kaj Salonen, DI Olli Keckman ja yli-amentaja Tyko Ruusuvoori. Opasryhmä oli jaettu kahteen ryhmään, klo 12-16 ja klo 16-20 vuorossa olleisiin. Asiantuntevat oppaat joutuivat vastaamaan mitä moninaisimpiin kysymyksiin.

marklin

**LELULIIKE
R.CASAGRANDE**

Linnankatu 9-11, 20100 Turku 10
Puh. 921-14693

FLEISCHMANN

HO

<piccolo>

FLEISCHMANN

MOTOR SHOP oy AUTOTARVIKE JA -VARAOSALIIKE **MOTOR SHOP oy**

PALOHEIMONKATU 35
11100 RIIHIMÄKI 10
PUHELIN 914-32 615